

The book cover features a complex marbled pattern in shades of dark grey, black, white, and red. A dark, rounded rectangular label is centered on the cover, containing the title and author information in gold lettering.

O. CARLÉN

RIDDARHOLMS-

KYRKAN

STOCKHOLM 1876

Smedtryck

01471

B655/44

CII.

RIDDARHOLMSKYRKAN,

Pris: 25 öre.

INNEHÅLL.

Grafchor, grafvar och minnesvårdar	Sid 5.
Grafstenarne på kyrkogolfvet	15.
Riddarholmskyrkans troféer.....	23.
Serafimerorden	21.
Riddarholmskyrkans historia.....	18.
Historiska händelser i Riddarholmskyrkan.....	30.

52 C
RIDDARHOLMS-KYRKANS

HISTORIA OCH MÄRKVÄRDIGHETER

ANTECKNADE

AF

OCTAVIA CARLÉN.

ÅTTONDE UPPLAGAN.

**STOCKHOLM,
BERGSTRÖM & LINDROTH,
1876.**

Grafchor, grafvar och minnesvårdar i Riddarholmskyrkan.

Till tidsbesparing för dem som på stället vilja begagna dessa blad som vägledare, beskrifvas grafvarne först; kyrkans historia, märkvärdiga händelser derstädes, troféerna m. m. omnämnas sedan. (Se innehållsförteckningen.)

Främst i kyrkan, midtför altaret, stå tvenne stora stenmonumenter i form af kistor; de äro resta öfver konungarne *Magnus Ladulås* (hvilken har låtit bygga denna kyrka och var den förste som der begrofs) och *Carl den åttonde Knutsson*.

Konung Magni Ladulås monument. Ifrån äldsta tider har ett epitafium med latinsk inskrift öfver denna konung varit uppsatt; men Johan III lät öfver honom upprätta det nu varande vackra monumentet i choret; öfverst ses konungens hela bild i hermelinskjortel, öppen krona på hufvudet, spiran i högra och äpplet i venstra handen; kransen och ornamenterna äro af marmor och minnesvården är prydd med rikets och konungens egna vapensköldar, samt med flere latinska inskrifter. Jemte konung Magnus skall hans sonson, den unge tappre prins Magnus Birgersson, halshuggen 1329, vara begrafven.

Bredvid är *Konung Carl den VIII Knutssons monument*, förfärdigadt vid samma tid samt af

alldeles lika struktur och arbete, prydt med riksvapnet, bondevapnet och konungens närmaste anors vapen samt latinska inskrifter.

Kongl. Gustavianska grafchoret är på kyrkans södra sida, till venster från altaret. Det blef anlagt på Konung Gustaf II Adolfs befallning, kort före hans afresa till Tyskland. Grafchoret är bygd i göthisk stil med korshvalf och fullbordades 1633. Det upplyses af 7 höga, smala fönster, under hvilka på yttre sidan uti stentaflor stå inristade följande latinska inskrifter: *In augustis intravit. Pietatem amavit. Hostis prostavit. Regnum dilatavit. Suecos exaltavit. Oppressos liberavit. Moriens triumphavit* *). Den präktiga sarkofag af italiensk marmor, som konung Gustaf III lät förfärdiga uti Italien, till förvarande af sin faders Adolf Fredriks lik, blef i början af 1800-talet uppsatt i fonden af öfra grafchoret, men stod obegagnad ända till Gustaf II Adolfs sekularfest 1832, då konung Carl XIV Johan lät uti densamma nedlägga hjeltekonungens lik. Fanor och troféer, som blifvit tagna under hans krig, äro upphängda deröfver. Då år 1744 alla likkistorna i Gustavianska grafchoret, i anledning af ett kongl. bref till kansli-kollegium, öppnades och besigtigades uti riksråderna Tessin och Ekeblads samt flera andra tillkallade personers närvaro, befanns konung Gustaf Adolfs ansigte nästan oförändradt. Ögonbrynens färg och storlek, äfvensom mustachernas och pipskäggets, hade mycket väl bibehållit sig, och befanns han mycket lik de porträtter, som man har af honom. Mot sin uttryckliga befallning hade han af nödvändighet blifvit balsamerad i Weissenfels.

Arkadöppningen eller ingången till choret blief försedd med jerngaller och portar, öfver hvilka Svenska vapnet,

*) Han började med svåra värf. Han älskade gudsfruktan. Han nedjorde våra fiender. Han utvidgade riket. Han förherrligade svänskarne. Han befriade de förtryckta. Han segrade ännu i döden.

med Wasavapnet i hjertskölden, är anbragdt, gjutet i brons, förgylt och mycket kostbart. Nedgången till sjelfva grafhvalfvet är i kyrkan och var förut betäckt med två väl huggna stenar, men numera, efter branden 1835, med tre i Kolmårdsmarmor, derå en latinsk inskrift är ristad, författad af framlidne statsrådet m. m. friherre Adlerbeth *).

Konung Gustaf II Adolf, född 1594, död 1632, blef här begravnen den 22 Juni 1633. Vid samma tillfälle nedsattes i detta grafhvalf: Konung Gustaf Adolfs och Maria Eleonoras äldsta dotter, född och död 1621, deras andra, äfven i späda år aflidna dotter, prinsessan *Christina*, samt prinsessan *Agnes af Holstein*, konung Gustaf II Adolfs moster, som kom på besök till sina höga anhöriga i Sverige, men förkyldde sig här och aflid vid några och 30 års ålder. Konungens kista är af ek, öfverdragen med violett sammet och prydd med guldgaloner och kronor, sju fot lång samt innesluten i en större kista af engelskt tenn. Denna yttre kista är prydd med riksvapnet och alla provinsvapnen, med flera ornamenten och inskrifter.

Drottning Maria Eleonora, född 1599, död 1655, blef jemväl härstädes begravnen den 13 Maj 1655. Hennes balsamerade lik ligger i en, med violett sammet, guldkronor och fransar öfverdragen ekkista, som står inuti en mycket kostbar och väl arbetad tennkista, utsirad med många, dels förgyllda, dels försilfrade ornamenten, hvarjente på krausen omkring locket synas åtta försilfrade

*) I afseende på de kongl. grafchoren i Riddarholmskyrkan må anmärkas, att både det Gustavianska, Carolinska och Bernardotteska äro så anordnade, att de egentligen hafva tvänne våningar; i den öfra, sjelfva grafchoret, hvars golf går i jernhöjd med kyrkogolfret, stå de konungars kistor, hvarest choren benämnas, nämligen Gustaf II Adolfs, Carl XII:s och Carl XIV Johans. Under hvart och ett af dessa chor — således djupt under kyrkogolfvet — äro grifthvalfven belägna, och deri stå de öfriga kungliga och furstliga liken.

englabilder ofvanpå lika många pilastrar i upphöjda cherubimsfigurer med utslagna, förgyllda vingar. Kistan är för öfrigt prydd med Svenska och Brandenburgska vapnen i upphöjdt arbete, samt flera latinska inskriptioner. På locket ligger ett krucifix af gjutet tenn med törnekronan och linneklädet.

Sedermera hafva följande kungliga och furstliga personer i detta grafhvalf blifvit begrafna: *Konung Adolf Fredrik*, född 1710, död 1771; dess gemål, *drottning Lovisa Ulrika*, född 1720, död 1782; *konung Gustaf III*, född 1746, död 1792; dess gemål, *drottning Sofia Magdalena*, född 1746, död 1813; *konung Carl XIII*, född 1748, död 1818; dess gemål, *drottning Hedvig Elisabeth Charlotta*, född 1759, död 1818; hertig Carl Gustaf af Småland, född 1782, död 1783 (son till Gustaf III och Sophia Magdalena); hertig Carl Adolf af Wermland, född och död 1798 (son af Carl XIII och Hedvig Elisabeth Charlotta); en dödfödd dotter af samma konungapar; hertig Fredrik Adolf af Östergöthland, född 1750, död 1804 (Adolf Fredriks och Lovisa Ulrikas yngste son); storfursten af Finland, Carl Gustaf, född 1802, död 1805 (son till Gustaf IV och drottning Fredrika), samt prinsessan *Sophia Albertina*, född 1753, död 1829.

Kongl. Carolinska grafchoret, uppbyggt på norra sidan af högchoret, till höger från altaret, der fordom S:t Fransiski altare var beläget. Det blef redan påtänkt åren 1665 och 1667, men fullbordadt först år 1743, då kostnaden under denna tid uppgått till en summa af 44,000 daler silfvermynt. Grafchoret, byggt af huggen sandsten, utgör en aflång fyrkant med fronderade hörn och ett soubassement, hvarå tre öppningar äro anbragta, som lemna dager åt grafhvalvet. På de tre platta sidorna äro avantcorpser formerade med kolonner och ett entablement af doriska ordningen. Öfver entablementet höjer sig en attique med pilastrar och vaser. Det öfra grafchoret erhåller ljus genom tre stora fönster och uti

attiquen genom tre mindre. Dömen är utvändigt prydd med en kongl. krona; på de rundade hörnen äro ornament af troféer anbragta. Invändigt föreställer det öfra grafchoret likades en fyrkant, med tre stora nischer och en arkadöppning åt kyrkan, samt prydes af åtta korinthiska kolonner, som tillika uppbära arkadhvalfven och dömen, hvilken senare är prydd med rosetter i fördjupningarna.

På öfra muren och postamentet, å sidorna af fönstret öfver Carl XII:s sarkofag och i de två nischerna på hvardera sidan af arkadöppningen, äro troféer uppsatta. Utanpå chorets nordöstra och nordvestra sidor af attiquen äro, på taflor af brun Ölandssten, latinska inskrifter anbragta med gyllene bokstäfver.

I sjelfva grafhvalvet äro följande kongl. och furstliga personer begrafna, nämligen:

Konung Carl X Gustaf, född 1622, död 1660, blef nedsatt i Gustavianska grafchoret den 4 November 1660, men flyttades till det Carolinska i November 1697.

Drottning Hedvig Eleonora, född 1636, död 1715, Carl X Gustafs gemål, begrafven utan ceremoni den 17 Januari 1717, i en med sammet öfverdragen ekkista, hvilken står i ett tennfoder af besynnerlig form och utan någon inskription.

Konung Carl XI, född 1655, död 1697, blef begrafven den 28 November 1697. Hans balsamerade lik förvaras i en med sammet öfverklädd och med guldkronor prydd ekkista, innesluten i en kostbar kista af zink, som öfverallt är utsirad med åtskilliga ornament af brons samt fyra englahufvuden på hvardera sidan af locket, hvarpå en kongl. krona af brons hvilar. Vid hufvud- och fotgafveln äro latinska inskrifter anbragta.

Drottning Ulrika Eleonora, född 1656, död 1693. Carl XI:s gemål, begrafven den 28 November 1693. Hennes kista är alldeles lik med Carl XI:s utom inskriptionerna.

Prinsessan *Hedvig Sofia*, Carl XI:s och Ulrika Eleonoras dotter, förmäld med hertig Fredrik IV af Holstein-Gottorp, begrafven på samma gång som hennes farmor, den 17 Januari 1717. Hennes lik förvaras uti en med violett sammet öfverdragen och med guldgalloner utsirad ekkista. Hon var Carl XII:s mest älskade syster.

Prinsarne Gustaf, född 1683, död 1685, Ulrik, född 1684, död 1685, Fredrik, född och död 1685, och Carl Gustaf, född 1686, död 1687, söner af Carl XI och Ulrika Eleonora, äro äfven här begrafna uti tennkistor, med prydliga och kostbara, försilfrade ornament.

Kronprinsen Carl August, född 1768, död 1810, begrafven den 13 Juli 1810, uti en ekkista, öfverdragen med blå sammet samt prydd med guldkronor och fransar.

I öfra grafchoret äro följande kongl. personers lik förvarade:

Konung Carl XII, född 1682, död 1718, begrafven den 19 Januari 1719. Likkistan är innesluten i en sarkofag af svart marmor, som hvilar på en sockel af svensk grönflammig marmor, midtför ingången i fonden af choret; öfvanpå ligger en lejonhud af messing, hvarpå kronan, spiran och svärdet synas, och på en flik eller en del af huden, som nedfaller på yttre sidan, läses *Carolus XII*. År 1746 blef Carl XII:s kista öppnad första gången sedan hjeltekonungen der nedlagts. Ett ögonvittne — baron Carl Hårleman — berättar derom följande: "Ett hyende uppfyllt af aromatiska kryddor, betäckte hufvudet som var bart, men omgifvet af en lagerkrans. Håret var alldeles oförändradt, af en helt ljusbrun färg, långt som ett lillfinger, rakt uppstruket på begge sidor, men bjessan och öfre delen skullot. Å högra sidan strax nedanför tinningen fanns en plåsterlapp, så starkt fästad att man med möda kunde den upplyfta och afdraga, då derunder syntes och kändes en lång öppning på tvären, lutande neder bakåt hufvudet, lång sju linier, bred tvenne. Å venstra sidan

under en annan plåsterlapp af lika storlek, var hela tinningen bortrifven och kanterna af benen så skrapade att skottet derigenom nödvändigt måste hafva utgått. I öfrigt var ansigtet något förfallet. Under hufvudet lågo flera hyenden, fyllda med aromatiska kryddor. På sidorna och på armarne lågo långa hvita påsar, fyllda med samma kryddor. Armarne lågo längs med kroppen, och händerna emot hvarandra lagda, med hvita skinnhandskar betäckta. Skjortan var af slissing och svepningen af holländskt lärft.“

Sedan öppnades hjeltekonungens kista för några år sedan, då hans utseende lärer befunnits temligen likt det ofvan beskrifna.

Konung Fredrik I, född 1676, död 1751, ligger i en sarkofag af svensk marmor, på högra sidan af choret. Ofvanpå sarkofagen ligger ett hyende med kronan, spiran och äpplet, gjutna i bly, och på framsidan Svenska vapnet Tre Kronor, betäckt med kongl. krona. Fredrik I begrofs den 23 September 1757.

Drottning Ulrika Eleonora, född 1688, död 1741, (konung Fredrik I:s gemål), begrofs den 1 December 1742, och hvilat uti en alldeles lika sarkofag, på den motsatta eller venstra sidan af choret.

Kongl. Bernadotteska grafchoret är beläget bredvid Gustavianska och uppfördes 1850 af vår utmärkte arkitekt professor Scholander. Choret är byggt uti renaissansstil, dock är det ännu ej fullt färdigt invändigt, hvarest freskomålningar lära komma att anbringas.

I detta grafchor hvila:

Konung Carl XIV Johan, född 1764, död 1844. Konungen hvilat uti en, på konung Oscar I:s bekostnad förfärdigad, praktfull sarkofag af porfyr. Den är af röd Elfdahls-porfyr, och är ett af de yppersta arbeten som någonsin utgått från Elfdahls berömda porfyrverk. Sarko-

fagen, arbetad efter konduktör Brouhns ritning, är en afbild af kejsar Augusti fältherre, Agrippas, berömda sarkofag uti Vatikanen i Rom. På Carl Johans sarkofag arbetades i 8 år; sjelfva sarkofagen eller kistan är af ett enda block och väger omkring 67 skeppund; dess form är halfrund med rika sirater. Locket väger omkring 27 skeppund. År 1856 anlände den till Riddarholmen och var så tung att en arbetsstyrka af 50 kronobåtsmän måste införa den i kyrkan. Grifhvalfvet under choret är hvilorum för nedanstående:

Prins Frans Gustaf Oscar, hertig af Upland, född 1827, död 1852. Hans kista är af ek och öfverklädd med blått sammet och furstliga gyllne kronor samt försedd med silfverplåt med prinsens namn, födelse- och dödsår.

Prins Carl Oscar Wilhelm Fredrik, hertig af Södermanland, född 1852, död 1854, hvilat i en kista af ek, klädd med blått sammet med gyllne furstekronor samt en silfverplåt med prinsens namn, födelse- och dödsår.

Konung Oscar I, född 1799, död 1859. Denne konungs kista är af ek, invändigt fodrad med tenn och utvändigt öfverklädd med purpursammet, öfversållad med kongl. kronor af guld. En pressad silfverplåt med namnchiffret pryder kistan.

Drottning Desideria, Carl XIV Johans gemål, född 1781, död 1860. Hennes kista är af ek, tennfodrad och öfverklädd med rött sammet med kongl. guld-kronor samt försedd med pressad silfverplåt med kongl. namnchiffer.

Drottning Lovisa, Carl den XV:s gemål, född 1828, död 1871. Hennes kista är af ek, öfverklädd med

purpursammet och rikt prydd med guldkronor och pressade silfverplåtar med kongl. namnchiffer.

Konung Carl XV, född 1826, död 1872. Han hvilar i en kista af ek, prydd med pressade silfverplåtar och kongl. namnchiffer. Öfver locket är kastadt ett präktigt purpurtäcke, kantadt med hermelin.

Prins Nicolaus August, hertig af Dalarne, född 1831, död 1873. Han hvilar i en med blått sammet och gyllne furstekronor öfverklädd ekkista. Locket är prydt af tvenne dyrbara krausar, en af guld, skänkt af frimurare och en af silfver, skänkt af Norrmän.

Grefliga Wasaborgska grafchoret är af riksrådet m. m. grefve Gustaf Gustafsson af Wasaborg uppbygdt på södra sidan af kyrkan. I denna graf, hvartill nedgången är uti arkadöppningen åt kyrkan, är grefve Gustaf af Wasaborg med sin gemål, Anna Sophia, grefvinna af Wied, Runkel och Isenburg, begrafna uti dyrbara kistor af tenn, med inskriptioner på tyska språket, samt flere af deras efterkommande och anförvandter.

Banérska grafchoret i samma stil som de redan omnämnda, utom Carolinska grafchoret, uppbygdt af riddaren, riksrådet och fältmarskalken Johan Banér, på södra sidan af kyrkan, strax bortom södra dörren. Utom af flera troféer prydes detta chor af Johan Banérs porträtt, uppsatt i fonden, i kroppsstorlek och full rustning samt på högra sidan af Banérska hufvudbanéret. Midtuti öfra choret är en vacker sarkofag af brun marmor, förärad af riksrådet Höpken, deruti Johan Banérs lik förvaras. Vid hufvudet ses Banérska vapenskölden anbragt, samt på sidorna och vid fötterna latinska inskriptioner. I

grafhvalfvet äro flera af Banérska ätten och dess anförvandter begrafna.

Grefliga Torstenssonska grafchoret är beläget vid nordvestra hörnet af kyrkan, der sjulachoret fordom var anlagdt. Riksrådet, fältherren m. m. grefve Lennart Torstenssons enkefru, född friherrinna Beata De la Gardie, inköpte platsen och lät uppbygga choret. Utom af flera troféer prydes choret i fonden af den store fältherrens hufvudbanér och hans anors vapen samt hans bildstod af hvit marmor, på en rund piedestal med fyrkantig sockel af svensk marmor, hvarpå läses med gyllene bokstäfver: *Lennart Torstensson*. Ingången till grafhvalfvet är åt kyrkan; öfver densamma är en list af brun Ölandssten anbragdt, midtpå försedd med ett ornament, bestående af en kask, omgifven af troféer, gjutna i bly och förgyllda. På listen läses i gyllene bokstäfver: *Här hvilat Lennart Torstensson, född den 17 Augusti 1603, död den 7 April 1651*. I sjelfva grafhvalfvet äro riksrådet och fältmarskalken Lennart Torstensson, grefve till Ortala, friherre till Wirestad, herre till Forstena m. m., med sin fru, friherrinnan Beata De la Gardie, begrafna i präktiga kopparkistor, samt deras barn, efterkommande och anförvandter.

Grefliga Wachtmeisterska och von Fersiska grafchoret är uppbygdt på vestra sidan om norra kyrkodörren, enligt samma byggnadssätt som de öfriga choren. I öfra choret ses följande hufvudbanér: riksrådet m. m. friherre Hans Wachtmeisters till Björkö, omgifvet af hans vapen. Ofvannämnde riksråd, Hans Wachtmeister, med flera medlemmar af dennes och von Fersenska ätterna samt deras anförvandter äro här begrafna.

Grefliga Lewenhauptska grafchoren. De äro uppbyggda på östra sidan om norra kyrkodörren, båda under samma tak. Grafhvalfven äro till hälften un-

der och till hälften öfver jord, och det östra choret ar-
kadöppning är försedd med jerngaller och portar, öfver
hvilka vapenskölden med dess många fält i lifliga färger
är anbragdt. Ett stort antal troféer pryda dessa grafchor.
Riksrådet, generalfältmarskalken och presidenten Carl Mau-
ritz Levenhaupt, grefve till Raseborg m. m., död den 12
December 1666; generalen, riksrådet grefve Adam Ludvig
Lewenhaupt till Falkensten, död under fångenskapen i
Ryssland den 25 Februari 1719; grefve Gustaf Mauritz
Lewenhaupt, öfverste, död den 5 Mars 1700; dessa of-
vannämnde herrars lik, med deras fruars, äro här begrafna
uti koppar- och tennkistor, äfvensom flera af deras efter-
kommande och anförvandter.

Ätterna De la Gardie och *Forbus* hafva en
numera obegagnad graf under sjelfva altaret.

Oxenstjernska ätten har egt grafven N:o 3 i
choret, hvaröfver ett vackert epitafium af svart marmor
blifvit uppsatt af rikskansleren Axel Oxenstjerna öfver hans
fränder, riksrådet Johan Gabrielson Oxenstjerna, och hans
fru, Christina Gylta.

Wachslagerska ätten eger grafven N:o 7
och 8 i choret.

Gyllenstjernska grafven finnes under N:o 10,
näst vid gängen till Gustavianska grafchoret.

I grafven N:o 20 är den olycklige Carl Mor-
najt *) med sin son, Johan Mornajt, begrafven.

Grafven N:o 21 tillhör hofpredikanten m. m.
doktor Gabriel Roséns arfvingar.

I den så kallade *Erstaviks* eller *Bjelkenstjern-*

*) Anklagad för myteri mot Johan III. dömd till döden och
sfrättad 1574.

ska grafven, på södra sidan, är generaladjutanten friherre Knut Lejonhufvud begrafven.

Bredvid Erstaviksgrafven, vid södra kyrkoväggen näst sakristian, är *Bjelkeska grafven*.

Ridderhoffska eller *Rothoffska grafven* är belägen midtför tredje pelaren på södra sidan.

I grafven N:o 61 har amiralen *Daniel Strusenflykt* blifvit begrafven.

På norra gången, ett stycke nedanför Torstenssonska grafchoret, är *Spensiska grafven*.

På södra gången, under N:o 91, är *Törneska grafven*.

I grafven N:o 93, sydvestra hörnet, hvilat landshöfdingen *Strijk* med sin fru.

Bredvid Banérska grafchoret är ett vapen uppsatt öfver riksrådet *Mathias Pulbytzky*, död 1677, och på tredje pelaren midtemot nämnde grafchor, ett öfver generalfälttygmästaren *Pehr Sparre Larsson*, död 1692, samt ett vapen på andra pelaren å södra sidan öfver kammarherren friherre *Knut Kurck*, död 1698.

Flera namnkunniga personer hafva här i äldre tider blifvit begrafna, efter hvilkas grafvårdar numera ej finnas några tillförlitliga lemningar. Bland dessa må nämnas: riddaren *Carl Nilsson Ferla*, riksföreståndaren *Torkel Knutsson*; *Christer Nilsson Wase*; *Sten Sture d. y.* med dess späda son; *Erik Göransson Tegel*; riksrådet *Séved Svensson Ribbing*; *Måns Bryntesson Liljehök*; riksrådet *Hogensköld Bjelke* samt skaldinnan *Sophia Elisabeth Brenner*.

Utom ofvannämnda personer äro medlemmar af nedanstående adliga familjer begrafna uti Riddarholmskyrkan:

Tott, Boije, Horn, Wrangel, King, Schierberg, Ekebjelke, Bryngelson, Adlerberg, Hildebrand, Stålarin, Falkenberg, Sperling, Roos, von Kocken, Steinberg, Georgi, Posse, Törne, von Groth, Stenbock, Creutz, Düben, Rhen-sköld, Ehrenstam, Cabeliau, Adlercreutz m. fl.

Nästan hela kyrkogolfvet utgöres af grafstenar; grafvarne blefvo år 1676 numrerade; de uppgå till ett antal af 123.

Strax innanför stora eller vestra kyrkodörren ligger en större sten utan inskriptioner, och det sägs att det var under denna som *Sten Sture* och hans unge son varit begrafna, ehuru deras lik, på Christian Tyranns befallning, upptogos och, tillika med Stockholmska blodbadets offer, uppbrändes på söder 1520. I närheten af nergången till Gustavianska grafhvalfvet skall *Torkell Knutsons* graf finnas; nästan midt i kyrkan finnes en enkel grafsten öfver *Carl Johan Adlercreutz*, och riddaren *Ferla* *) skall vara begrafven längst fram i kyrkan, venster om altaret. Utrymmet tillåter oss icke att här beskrifva eller ens omnämna alla grafstenarne å kyrkogolfvet, detta vore dessutom icke skäl uti, emedan en stor del af dem tillhör nu okända och mindre betydande personer. Det finnes väl knappt någon svensk familj af den äldre adeln — till och med af den från 1700-talet — som ej har någon af sina förfäder eller någon anförvandt till dem begrafven uti Riddarholmskyrkan, d. v. s. af dem som fordom bott i Stockholm, ty det ansågs för den största förmån att blifva begrafven derstädes: under katolska tiden derföre, att Gråmunkekyrkan ansågs heligare än andra hvilorum i Stockholm: efter reformationen derföre, att denna plats ansågs ärorikare än andra kyrkor i hufvudstaden. Platsen under denna kyrka liknar katakomber.

*) Se sid. 30.

Riddarholmskyrkans Historia.

Riddarholmskyrkan i sitt nuvarande skick är Sveriges "Westminster Abbey", säger den förtjenstfulle litteratören Gustaf Thomée. Under dessa hvalf "som ljuda odödlighet och gömma förgängelsen", hvila konungar och furstar, härförare, statsmän och fosterlandsvänner, och hela kyrkan utgör nu nästan ett enda gigantiskt grafmonument, som gömmer och dock åskådliggör hvad vårt fosterland egt mäktigt och stort. I denna, omkring 600 år gamla kyrka, jordfästes och begravdes numera endast kungliga och furstliga personer, och blott när någon medlem af kungahuset går hän till den eviga hvilan, är detta tempel fullt upplyst, och då brusar orgeln högtidligt i dess gamla hvalf. De flesta af Sveriges konungar och drottningar under de tre senaste seklen hafva sina sista hvilorum här*) och äfven några af de äldre konungarne hafva härstädes sina grafvar.

Riddarholmskyrkan är anlagd mellan åren 1278—1285 af Birger Jarls andre son i ordningen, konung Magnus I, med det hedrande tillnamnet *Ladulås*. Den del af Stockholm, hvarest denna kyrka är belägen, kallades i äldsta tider *Kedjeskär*, af det skäl att Olof Skötkonung 1007 skall hafva tillstängt Norrström med järnkedjor, för att hindra Olof Haraldsson (äfven kallad "den Helige") att utlöpa i Saltsjön med sin i Mälaren inkomna flotta. Sedermera blef denna holme kallad *Gråmunkeholmen* af det skäl, att den af Magnus Ladulås anlagda kyr-

*) Gustaf I och Johan III ligga i Upsala, Carl IX i Strengnäs, Erik XIV i Westerås och Drottning Christina, Gustaf Adolfs dotter, i Rom.

kan derstädes, med tillhörande kloster, kallades *Gråmunkekyrkan*, emedan den blifvit anlagd för *Franciscaner-* eller *Gråbrödramunkarne*.

I drottning Christinas tid först erhöll holmen benämningen *Riddarholmen*, troligen deraf att många riddare och adelsmän började bygga och bo på denna holme och blefvo begrafna i dess kyrka.

Som nämnt är, anlade Magnus Ladulås på *Riddarholmen* ett kloster och en kyrka för munkar af *Franciskanerorden*.

Konung Magnus, och en mängd personer med honom, begåfvade denna kyrka så mycket, att hon blef en af de rikaste kyrkor som funnits i Sverige.

Magnus Ladulås var, efter tidens tänkesätt, en särdeles nitisk beskyddare af de andlige, hvarför han ock af påfven erhöll hederstiteln "*Kyrkans lydigaste son och salighetens betjent*." Han beskyddade särskildt *Franciscaner-* eller *Gråmunkebröderna*, samt förordnade i sitt testamente att han ville hafva sin hvilostad i denna kyrka, utsägende tillika "förbannelser öfver en hvar som annorlunda ordnade med hans lik".

Denna af honom anlagda klosterkyrka kallades — af förutnämnda skäl — först *Franciskanerkyrkan* och sedan *Riddarholmskyrkan*, och den nuvarande kyrkan är densamma som af Magnus Ladulås byggdes, fastän den sedan undergått stora förändringar. Kyrkan var från början af särdeles prydlig byggnadsstil, men liknade i vissa fall ett fäste. Liksom nu hade hon 12 kortare stödjepelare, men östra gaveln var då alldeles jemn, med fyra fönster, två och två ställda högt upp under hvalfven. Tornet var så starkt byggt, att det kunde nyttjas som blockhus mot analkande fiender. På hvardera sidan voro fyra små fönster, och kyrkans tak var betäckt med spån till år 1416, då det till en del betäcktes med bly. I äldre tider anbringades å sjelfva hvalfmuren i kyrkan, med munkstil, följande märkliga inskrift:

”Sex orsaker hafva varit, äro och skola blifva till olyckorna i Sverige.

1. *Egennyttu.*
2. *Hemligt hat.*
3. *Förakt för lagarne.*
4. *Liknöjdhet för det allmänna bästa.*
5. *Obetänksam gunst mot utlänningar.*
6. *Hårdnackad afund inbördes.*

Denna inskription upptäcktes i senare tider, och när kyrkan år 1713 hvitlimmades, blef den öfverstruken. Under katolska tiden hade äfven denna kyrka en mängd chor och altaren med särskilda prester, messeskrudar och allt som fordrades till gudstjenstens förrättande.

Efter reformationen förföll Riddarholmskyrkan alltmera år från år, oaktadt Stockholms stad blifvit ålagd att underhålla densamma. Konung Gustaf Wasa erinrade väl borgmästare och råd om kyrkans förbättringar, men de undskyllde sig med nödvändigheten att först bygga och förbättra åtskilliga andra hus. Kyrkan liknade slutligen en ruin. När sedan *Johan III* öfvertog regeringen, satte han nämnda kyrka åter i skick och från hans tid daterar sig egentligen den nuvarande Riddarholmskyrkan. *Johan III* icke allenast tillbyggde nuvarande choret, han tillökade äfven kyrkan både med tornet och södra sidoskeppet, hvilka före hans tid ej funnos.

Kyrkan, ursprungligen byggd i göthisk stil, består af ett treskeppigt långhus, hvars korshvalf uppbäres af åtta pelare i två rader. Hon har ett högt, brant koppartak och håller 192 fot i längd, 64 i bredd, 38 i höjd samt har tolf stödjepelare till taklisten. *Tornet* vid vestra ändan af kyrkan håller 160 fots höjd, samt har derofvanpå ett genombrutet spetstorn af jern om 140 fot, så att hela tornet stiger till omkring 300 fots höjd. Det hade fordom sex *ringklockor*, hvaraf fem voro skänkta af drottning

Christina, till minne af hennes store fader, Gustaf II Adolf. Alla dessa klockor förstördes vid den svåra eldsvåda som öfvergick kyrkan 1835. Den nuvarande enda ringklockan — Serafimerklockan — ljuder endast vid kongl. begrafningar och serafimerringningar. Serafimerordens stiftare, konung Magnus Ladulås, hvilken hvilar i denna kyrka, är den förste som derstädes blef begrafven.

Den 28 Juli 1835, klockan $\frac{3}{4}$ till 8 på morgonen, slog åskan ner på spetsen af Ridrarholmskyrkans torn; rök visade sig på tvänne ställen bredvid hvarandra, fastän icke synnerligen stark, och fortfor hela dagen, utan att lågan blef synlig. Man försökte släcka, men elden var oåtkömlig. Följande dagen tycktes röken hafva minskats och man hyste de bästa förhoppningar att kunna släcka branden, samt högg öppningar för att åtkomma elden, men just detta gjorde faran ohjelpig, ty vinden kastade om och gaf näring åt lågan, hvilken bröt ut på eftermiddagen. Klockan 5 föll tornspetsen och lågan stod upp ur tornet, hvaraf en del nedstörtade med ett förfärligt brak, tillika med fyra smärre torn och spiran på Torstensonska grafchoret. Der-efter spridde sig elden med rasande fart utefter takåsen, som äfven uppbrann. Klockan 1 på natten nedstörtade en del af Gustavianska grafchorets torn och äfven Wachtmeister-Fersiska choret skadades. Ändtligen bemästrades elden klockan 6 på morgonen, således efter nära två dygns brand, och faran för de kringliggande husen var förbi. Tornen voro till större delen nedbrunna, jemte hela taket; klockorna och tornuret hade nedsmält, kyrkans inre var betydligt skadadt och det hela liknade en hemsk ruin. Endast Carolinska grafchoret hade motstått elden, men var betydligt skadadt af hettan. Lyckligtvis blefvo dock alla kyrkan förvarade troféer räddade.

En byggnadsdirektion nedsattes nu; man beslöt att uppsätta ett nytt torn af gjutjern, hvartill en ritning uppgjordes af professor C. G. Göthe, och tornet blef gjutet på Akers bruk. Kyrkan taktäcktes med koppar och 93

skeppund åtgingo dertill. Äntligen, efter 9 års arbete, senaste tiden ledt af hofarkitekten, professor Nyström, stod detta minnets gamla tempel åter färdigt och byggnadsdirektionen upplöstes den 2 Februari 1847. Hela det yttre af kyrkans tak, tornspiror m. m. försattes noggrant i lika skick som före eldsvådan. Det nya stora tornet skiljer sig dock väsentligen i formen från det gamla.

Altartaflan. Då den gamla under katolska tiden brukliga altartaflan blifvit förstörd, skänkte Johan III en ny, som åter lemnade plats för den nuvarande, som ditkom under Carl XI:s tid och är förfärdigad af snickaren Steijermark och bildhuggaren Schultz. Den föreställer Frälsaren på korset.

Stolar eller *bänkar* finnas numera inga; när dylika vid högtidligheter skola begagnas, ditflyttas sådana för tillfället och äfven en provisionel predikstol ditflyttas.

Orgelverk har funnits der alltsedan katolska tiden. Det senaste, före branden 1835, var förfärdigadt af *Hans Henrik Cahman* i Upsala 1702. Efter många förbättringar undergick det 1819 en ombyggnad af orgelbyggaren P. Strand. Orgelläktaren hvilar på fyra hvitmålade doriska kolonner och bröstvärnet är prydt med svenska riksvapnet, i hvars hjertsköld Holstein-Oldenburgska vapnet (drottning Hedvig Elisabeth Charlottas) är anbragdt.

Fyra ljuskronor funnos fordom i denna kyrka, trenne af malm och en af gediget silfver. Denna senare blef vid den sista stora branden uppflyttad till en sal i kongl. slottet, der den ännu (1876) finnes. Trenne gånger har kronan nedfallit i kyrkan och hvarje gång skadats betydligt. Denna präktiga krona väger omkring 5,529 lod och är skänkt till kyrkan af Carl X Gustafs gemål, Hedvig Eleonora, som gaf den till minne af sin gemål. Numera har man inledt *gas* i kyrkans chor, den öfriga delen af kyrkan upplyses vid högtidliga tillfällen af vaxljus.

Kyrkans silfver, dels förgylt, dels oförgylt, är särdeles vackert och flera historiska minnen finnas deribland.

Utom denna Hedvig Eleonoras stora silfverljuskrona, väger nämnde silfver tillsammans 2,528 $\frac{3}{4}$ lod.

Messeskrudar, altarbeklädnader och kalkkläden eger kyrkan flera särdeles dyrbara, skänkta af enkedrottning Hedvig Eleonora, riksrådet P. G. Bjelke, Johan Banér, fröken Emerentia von Düben m. fl.

Riddarholmskyrkans troféer.

Dessa dyrbara minnen af den svenska vapenåran blefvo den 6 Mars 1817, i högtidlig procession, hvaruti Carl Johan deltog, flyttade från den så kallade arsenalen vid Carl XIII:s torg till Riddarholmen. Dessa troféer, bestående af omkring 6,000 fanor, standarer, flaggor och vimplar — förutom pukor, trummor m. m. — äro upsatta i särskilda grupper eller samlingar, dels i grafchoren, dels i sjelfva kyrkan, å pelare, samt på dertill gjorda konsoler.

När man inkommer genom stora eller *vestra* kyrkodörren, har man till höger fram i choret samlingen N:o 1, sedan kommer 2, o. s. v., de som finnas i choret och å pelarne äro fördelade i 18 samlingar.

N:o 1 och 2 hafva tillsammans 34 polska fanor och dito standar.

N:o 3. 14 polska fanor och 19 standar efter uppgift, likväl obestyrt, eröfrade i slaget vid Stångebro den 25 sept. 1598.

N:o 4. 33 österrikiska fanor; å tvänne fanor är an-

tecknad: "år 1633 d. 22 dec. blef denna fana tagen utaf ryttmästaren Joachim Ernestus Krocow under drottning Christinas regering." 22 standar, 1 spansk fana.

N:o 5. 29 österrikiska fanor och 20 standar, 3 bayerska fanor, 4 spanska dito.

N:o 6. 46 österrikiska fanor och 10 standar.

N:o 7. 24 österrikiska fanor, en röd sidenfana med följande påskrift å fanstången: "kejsrerlig fana i hvilken en fanrik insvepte sig efter en förlorad batalj och låtit sig mörda af nit för katolska religionen." 10 standar, 1 spansk fana. De här uppräknade troféer äro tagne i 30-åriga kriget; 4 polska fanor, tagne vid Warschau 1656; 1 dansk fana och standar, tagna i Bremen år 1657; 1 danskt standar, taget i Danmark 1658; 3 danska fanor och 8 standar, tagne under konung Carl X Gustafs regering.

N:o 8. 14 danska fanor och 25 polska standar, tagne under Carl X Gustafs regering; 6 danska fanor, tagne i slaget vid Halmstad, 4 danska fanor och 1 standar, tagne i slaget vid Lund, 1 dansk fana, tagen i slaget vid Landskrona.

N:o 9. 5 danska fanor och 1 standar, tagne i slaget vid Landskrona; 10 danska fanor och 1 standar, tagna vid Rügen 1658; 23 danska fanor och 8 standar, tagne under Carl XI:s regering.

N:o 10. 3 danska fanor och 1 standar, tagne vid landstigningen på Seeland; 10 ryska fanor, tagne vid Narva.

N:o 11. 24 ryska fanor och 4 standar, tagne vid Zagnitz.

N:o 12. 5 sachsiska fanor, tagna vid Dünamünde 1731; 19 sachsiska fanor och 10 standar, tagne vid Klissow.

N:o 13. 1 sachsiskt standar, 3 polska standar, tagne vid Klissow; 2 fanor och 2 standar, tagne vid Janiski 1703; 2 ryska fanor, 1 standar och 4 flyglar, tagne vid Birsén; 9 sachsiska fanor och 3 standar, tagne vid Thorn 1703; 1 rysk fana, tagen vid Jakobstadt.

N:o 14. 3 ryska fanor och 4 standar, tagne vid Jakobstadt; 2 sachsiska fanor och 8 standar, tagne vid Frauenstadt 1706; 3 danska fanor och 5 standar, tagne vid Helsingborg; 9 ryska fanor, tagne under Carl XII:s regering.

N:o 15. 14 ryska fanor och 19 polska, tagne under konung Carl XII:s regering.

N:o 16. 10 polska fanor och 2 standar, 17 sachsiska fanor och 8 standar, tagne under konung Carl XII:s regering.

N:o 17. 1 rysk gös, 1 standert och 1 vimpel, tagne vid Svensksund; 8 ryska flaggor, 3 standertar och 3 vimpelar, tagne vid Löföfjorden 1808; 1 rysk flagga och 1 vimpel tagna vid Reval 1808; 1 rysk fana och en fanstång, tagna i Finland 1808; 5 danska flaggor och 1 vimpel, tagne vid Glückstadt; 2 norska flaggor, tagne i Norge 1814.

N:o 18. 80 fanor, som icke kunna bestännas, hvilka land de tillhört eller hvarest de eröfrats.

I Gustavianska grafchoret förvaras nedanstående troféer: N:o 1 och 2 tillsammans, 23 österrikiska fanor och 23 standar dito, allt tager i slaget vid Leipzig 1631.

N:o 3. 14 österrikiska fanor, 9 standar, 1 bayersk standar, 1 böhmisk fana, 1 hohenzollersk fana, 1 fana med kardinalshatt och 2:ne korslagda svärd, tagna i samma slag.

N:o 4—5. 1 brandenburgisk fana, 17 österrikiska fanor tillsammans, och 7 standar tagne i Tyskland 1631, samt 8 österrikiska fanor och 6 standar, tagne i slaget vid Lützen den 6 nov. 1632.

N:o 6—7. 21 österrikiska och 1 erkebiskopligt standar från Köln, tagne vid Lützen; 20 österrikiska fanor, tagne i Tyskland 1632.

N:o 8. 1 preussisk vimpel, 3 bardisaner och 1 flagga, tagne i Pommern 1759; 2 ryska gösar, 6 flaggor och 1

standert, tagne vid Hogland 1738; 4 ryska "gösar", 3 vimplor, 14 flaggor och 1 standert, tagne vid Fredrikshamn 1790; 1 rysk flagga och 1 standert tagne vid Svensksund 1790.

N:o 9. 17 ryska flaggor, 4 vimplor, 1 standert och 2 gösar.

N:o 10—11. tillsammans 2+ ryska flaggor, vimplor, 6 gösar och 3 standertar.

Alla i grupperna *N:o 9—11* upptagna byten äro eröfrade vid Svensksund.

N:o 12. 5 ryska flaggor, 2 standertar, 1 gös, 5 vimplor, 4 fanor och 5 standar, 1 dansk flagga, tagen vid fästningen Fredriksorts öfvergång 1813; 2 danska flaggor; 3 standar och 1 fana, tagne vid fästningen Glückstadt 1814; 4 norska fanor och 1 standar samt 1 danskt standar, tagne vid fästningen Fredrikssteens eröfring 1814; 3 danska fanor, tagne i Norge 1814; 1 norsk flagga, tagen vid fästningen Fredrikssteen.

Särskildt äro här uppställda 8 pukor, tagne i slaget vid Leipzig 1631; 38 skalmejor och revelpipor, tagne vid Narva 1700; 20 trummor, tagne vid Birsen 1703; 38 pukor och 2 knippor stads- och fästningsnycklar, om hvilka man icke har sig något bekant när och var de togos, samt 259 fane- och standarstänger, eröfrade under konungarne Gustaf I:s, Erik XIV:s och Johan III:s regeringstider.

I Carolinska grafchoret förvaras nedanstående:

N:o 1. 39 polska fanor och 15 standar, tagne vid Warschau 1656; 4 danska standar och 2 fanor, tagne i Bremen 1657; 13 danska standar och 7 fanor, tagne i Danmark år 1658.

N:o 2. 28 danska fanor och 19 standar, tagne i slaget vid Halmstad 1675; 11 danska fanor och 4 standar, tagne i slaget vid Lund 1676; 3 danska fanor och 5 standar, tagne i slaget vid Landskrona 1677; 7 danska fanor och 10 standar, tagne på Rügen 1678.

N:o 3. 3 danska fanor och 3 standar, tagne vid landstigningen på Seeland 1700; 54 ryska fanor, tagne i slaget vid Narva 1700

N:o 4, 5, 6 och 7 hafva tillsammans 94 ryska fanor och dito 9 standar, alltsammans taget i Narva.

N:o 8. 14 ryska fanor, tagne vid Zagnitz 1701; 2 sachsiska standar, tagne vid Klissow 1702; 7 ryska fanor, tagna vid Birsén 1703.

N:o 9. 22 ryska fanor, tagne vid Birsén.

N:o 10. 10 ryska fanor och 12 standar samt 1 kalmuckfana, tagne i sistnämnde slag; 4 ryska fanor, tagne vid Jakobstadt 1704.

N:o 11. 20 ryska fanor och 2 standar, tagne vid Jakobstadt; 5 danska standar, tagne vid Helsingborg 1710.

N:o 12. 20 polska fanor, tagne under konung Carl XII:s regering.

I Carolinska grafchoret förvaras, utom nu uppräknade troféer, jemväl 2 knippor stads- och fastningsuyeklar till Thorn och Elbing m. fl. orter; 6 pukor, tagne vid Warschau 1656; 24 pukor och 4 trummor, rörande hvilkas erföring ingen anteckning upplyser.

I Lewenhauptska grafchoren förvaras:

N:o 1. 3 ryska fanor, tagna vid Narva; 4 ryska fanor och 39 s. k. "flyglar", tagna vid Birsén.

Samlingarne N:o 2, 3, 4, 5, 6, 7 och 8, utgöras endast af ryska flyglar.

N:o 9. 41 ryska flyglar, 5 kosakfanor och 7 kosakpikar.

N:o 10. 1 kosakpik, 77 dragonfanor, kalmuckchefstandar och 21 kalmuckfanor.

De i grupperne 2—10 förvarade byten äro allesamman tagne vid Birsén.

N:o 11. 10 kalmuckfanor, tagne vid Birsén; 1 ryskt standar, taget vid Thorn; 8 ryska fanor, 4 standar och 11 flyglar, tagne vid Frauenstadt.

N:o 12. 10 ryska flyglar, tagne vid Jakobstadt; 1 sachsiskt standar, taget vid Frauenstadt; 3 sachsiska fanstänger och 2 standarstänger, tagne vid Thorn; 22 ryska fanstänger och 31 standarstänger, tagne vid Jakobstadt.

Omkring 800 af ofvannämnda troféer äro eröfrade vid Birsén 1703 af Adam Ludvig Lewenhaupt.

Dessutom äro i dessa grafchor uppsatte: 9 pukor, tagne vid Stångebro år 1598; 3 pukor vid Leipzig 1631, 6 pukor vid Warschau 1656, 4 danska trummor, 22 pukor, 17 trummor, 162 fanstänger, 96 standarstänger, om hvilka tid och ställen, der de eröfrades, man icke har sig något bekant.

I Wachtmeisterska och von Fersiska grafchoret finnes följande troféer: N:o 1. 3 ryska fanor och standar, tagne vid Zagnitz; 31 ryska flyglar, tagne vid Birsén.

N:o 2. 25 ryska flyglar, tagne vid Birsén, samt 15 fane- och 35 standarstänger; hvar och när de äro tagne är okänt.

N:o 3. 65 ryska flyglar, 1 kossakpik och 28 ryska flyglar, tagne vid Birsén; 3 ryska fanor, tagne vid Jakobstadt.

I Torstensonska grafchoren förvaras: Samlingarne 1, 2, 3, 4, 5 och 6, hvilka bestå af österrikiska fanor och standar, tillsammans omkring 100.

N:o 7. 2 österrikiska fanor och 2 standar, 8 sachsiska fanor.

N:o 8. 5 sachsiska fanor och 1 standar, 8 bayerska fanor och 1 standar.

De i detta grafchor uppräknade troféer äro tagne i 30-åriga kriget.

13 danska fanor och 4 standar, tagne i Holstein af Torstenson.

98 fane- och 35 standarstänger.

Vid Strijska grafchoret finnes i samlingen N:o 1, 78 ryska fanor. och i N:o 2, 73 ryska flyglar och 4 kalmuckfanor, alltsammans taget i slaget vid Birsén.

I *Banérska grafchoret* utgöres de å väggen utsatta samlingarne N:o 1, 2, 3, 4 och 5 af tillsammans 51 österrikiska fanor och 27 standar, äfvensom 2 bayerska fanor i samlingen N:o 1. Samlingen N:o 6 har 12 österrikiska, 8 sachsiska och 3 bayerska fanor, samt 3 sachsiska standar, allt eröfradt i 30-åriga kriget.

Wasaborgska grafchorets troféer: N:o 1. 5 österrikiska fanor och 6 standar, 4 sachsiska fanor och 1 standar, 1 bayersk fana, tagne, liksom alla följande här uppsatte, under 30-åriga kriget.

N:o 2. 7 österrikiska fanor och 5 standar, 1 spansk fana och 4 sachsiska fanor.

N:o 3. 7 österrikiska fanor och 7 standar, 1 bayersk fana, 1 sachsisk fana.

N:o 4. 7 österrikiska fanor och 8 standar, 5 sachsiska fanor, 1 spansk fana.

N:o 5. 7 österrikiska fanor och 6 standar, 6 sachsiska fanor.

N:o 6. Österrikiska och sachsiska m. fl. fanor, samt 10 osignerade trummor*).

En särskild prydnad eger Riddarholmskyrkan i alla de aflidna *Serafimeriddarnes vapensköldar*, som äro uppsatta i choret. På ömse sidor om altaret ses ordens aflidne stormästares vapen, betäckta af kongl. kronor; de omgifvas af ordenskedjornas, målade med hjerta färger på stora kopparplåtar. Icke förr än vid Serafimeriddarens död upphänges härstädes hans vapensköld, äfven försedd med det årtal han utnämndes till riddare samt hans dödsår. Ofvannämnda orden stiftades af Magnus Ladulås på 1200-talet.

*) Upplysningarne om troféerna äro tagne efter F. W. Ekströms förteckning derå.

Historiska händelser.

Flera *historiska händelser och märkliga tilldragelser* hafva timat i Fransiskanerklostret och kyrkan, deribland må nämnas den märkliga och troligen föga kända omständigheten att en af Roms påfvar, *Nicolaus IV*, varit munk vid Fransiskanerklostret härstädes. Det var nemligen den lärde Hieronymus, som var föreståndare för Ridderholms- eller dåvarande Fransiskanerkyrkan och klostret i Stockholm. Enligt Ericus Olai blef han derifrån 1288 utkorad och samma år högtidligt invigd till påfve.

Konung Albrecht af Mecklenburg måste år 1371, i det kyrkan tillhöriga klosterhuset, underteckna en förlikning med Riksens Råd i anledning af några olagligheter som konungen tillåtit sig. Här begicks det blodiga dådet mot riddaren *Carl Nilson Ferla*, som mördades 1382 i sjelfva kyrkan af sin släkting, *Bo Jonsson Grip*, Sveriges rikes drots och den mäktigaste och rikaste enskilde man som funnits i Sverige. Riddaren Ferla hade ådragit sig Bo Jonssons hat, för det kärleksförhållande som sades ega rum mellan Ferla och Bo Jonssons andra maka, fru Margretha. Förföljd af riksdrotset personligen, tog riddaren sin tillflykt i Gråmunkekyrkan, som på den tiden, liksom alla kyrkor och kloster, var en fristad, till och med för grofva brottslingar. Inkommen i kyrkan blef riddaren dock af den i blindt raseri förföljande Bo Jonsson mördad och "huggen i tolf stycken", som krönikan säger. Förmodligen menas dermed att han erhållit tolf sår. Emellertid nedhögs han med så våldsamt raseri, att den otycklige, som fasthöll sig vid altaret, i dödsängesten derifrån lösruckte en sten. Ferla begrofs sedan i kyrkan, och "när

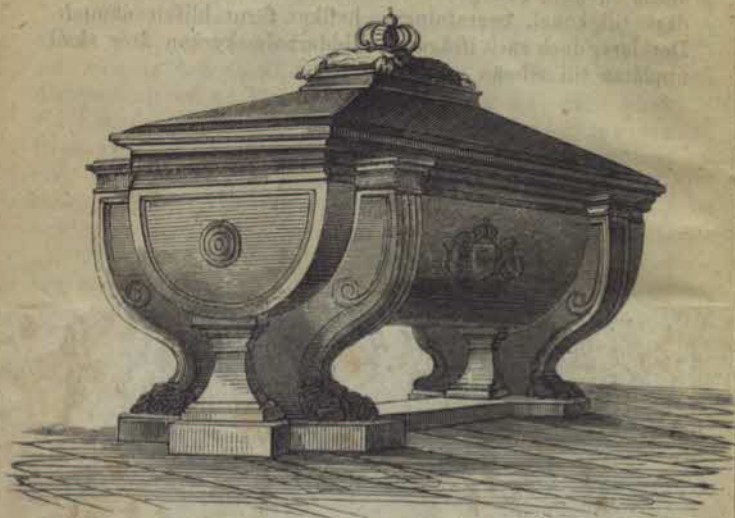
en sten lades öfver hans graf⁴, säges det att den remnade i tolf delar, eller lika många som riddaren erhållit sår. Stenen visas ännu vid altaret.

Riddarholmen var fordom en särskild församling, under hvilken tid kyrkan omgafs af en kyrkogård med höga lindar och en stenmur, men 1807 upplöstes församlingen och förenades med Storkyrkoförsamlingen. Numera hålles aldrig offentlig gudstjenst i denna kyrka, som begagnas endast till kongl. begrafningar, hvilket förut blifvit nämndt. Det lär dock varit ifråga att Riddarholmskyrkan åter skall upplätas till allmän gudstjenst.

Närvarande upplaga af denna lilla skrift var redan färdigtryckt då H. M. Enkedrottning Josefinas sorgliga frånfälle inträffade. Sedan numera äfven hennes stoft intagit sitt sista hvilorum i Riddarholmskyrkan, meddelas här, till fullständigande af beskrifningen öfver *Bernadotteska grafkoret*, följande

Tillägg till sid. 13.

Drottning Josephina, Oscar I:s gemål, född 1807, död 1876. Hennes kista är af ek, öfverklädd med purpursammet och prydd med guldkronor och silfverplåtar med kongl. namnchiffer. På locket ligger en väl arbetad krans af silfver, skänkt från Norge såsom ett vördnadsbevis för den älskade drottningens minne.

KONUNG CARL XIV JOHANS SARKOFAG.

